

Ülikooliraha tuleb oma taskust

Kutseõppeasutuste saatuse otsustab turg

Tõenäoliselt kehtestatakse 1998. aasta septembrist ülikoolides õppemaks, ütles haridusminister Mait Klaassen.

Ettevalmistamisel on seadus, mis sätestab tasulise kõrghariduse.

Klaasseni selgitusel maksaksid seaduse jõustumisel kõik üliõpilased, olenemata erialast, osa õppekuludest ise. Läbirääkimistel on õppemaksu suurus pakutud 5000 krooni aastas. Klaasseni hinnangul tooks see ajapikku kõrghariduse eelarvesse juurde kuni 20 protsenti raha.

Haridusminister kinnitas, et õppemaksu ei kehtestata mitte mingil juhul enne, kui riik tagab võimaluse võtta selle tasumiseks madalaprotsendilist pangalaenu. "Ei tohi juhtuda nii, et inimesel jäävad õpingud pooleli, sest ta ei saa kusagilt kooliraha," rõhutas Klaassen.

Orvud, andekad ja emad õpivad tasuta

Ta lisas, et osa üliõpilasi on võimalik õppemaksust sootuks vabastada. "Kindlasti saaksid tasuta õppida orvud, samuti väga andekad – sest andekuse eest ei tohiks karistada," ütles Klaassen. Läbirääkimistel on juttu olnud võimalusest, et õppemaksust võiks vabastada tudengitest emad. Klaasseni hinnangul ei peaks õppemaksu tasuma umbes kümme protsenti üliõpilaskonnast.

Tõenäoliselt ei tule õppelaenu kas osaliselt või tervenisti tagasi maksta neil, kes lähevad pärast ülikooli lõpetamist tööle riigiametitesse ja riigi palgale. "Nende võlg kustutatakse ühe- või kahekordse õpiaja möödudes," selgitas Klaassen. Need, kes lähevad eraettevõtlusesse, peaksid aga kogu laenatud summa tagasi maksma.

Klaassen peab kõigile tudengitele ühesuguse õppemaksu kehtestamist õiglasemaks kui möödunud aastal pakutud riikliku tellimuse ja sundsuunamise põhimõtet. Siis oleks riigi tellitud (s.t tasuta õppekohal) õppinul lasunud kohustus töötada määratud ametis kuni kuus aastat või maksta õppekulud ise.

Klaasseni sõnul ei tohiks vahet teha, kas tudeng õpib n-ö riiklikult tähtsat eriala või arendab oma huvialasid. "Maksavad kõik. Oppigu inimene artistiks, ajakirjanikuks või kirikuõpetajaks," toonitas minister.

Klaassen peab positiivseks, et kaob ära sunnismaisuse ehk riikliku suunamise mekk. Tööd riigiametis pakutakse hoopis kui motiivi vabaneda võla-

Haridusminister Mait Klaassen lubab kõigepealt võimalust võtta madala protsendiga pangalaenu ja tahab seejärel kehtestada õppemaksu. MARKO MUMM

kohustusest.

Süsteem toimiks riikliku tellimuse ehk riigi määratud vastuvõtu arvu ulatuses. Lisaks on ülikoolil endal õigus avada õppekohti, kui soovijaid jätkub – nemad peaksid aga õppekulud täies mahus kinni maksma.

Klaassen ütles, et ei poolda tasulist

haridust, kuid ei näe praegust vaesust arvesse võttes muud võimalust kõrgharidust arendada. "Kui jätkata tasuta kõrghariduse andmist, hakkab õpetuse kvaliteet tugevasti hapniku- ehk rahapuuduse all kannatama," tõdes haridusminister.

Ta nentis, et raha saab juurde võtta

vaid inimeste või eraettevõtjate taskust, sest avalikust sektorist ei ole riigieelarve aeglase kasvu tõttu enam lisavahendeid leida. "Samuti pole keegi veel nõus tasuta kõrghariduse võimaldamiseks rohkem makse maksma," märkis Klaassen.

Haridusminister soovitas kõrghariduse ihaldajatel mõelda sellele, et tasuta asju ei ole. Nagu pole tasuta sõidusoodustust, ei ole ka tasuta haridust – keegi teine maksab need kinni.

Klaassen lisas, et ei poolda kesk- ja kutsehariduse maksuliseks muutmist. See on riigi põhiseaduslik kohustus ja maksumaksjad peaksid need kulud välja kannatama. Kesk- ja kutsekoolide õpilaste huviringid ja kursused, mis ei ole ette nähtud riikliku õppekavaga, peaksid haridusministri sõnul kinni maksma lapsevanemad.

Kiiret ülestöötamist nõuab kutseharidus. Klaasseni hinnangul on ebaloomulik, et pärast põhi- ja keskkooli suundub kutsekooli vähe noori. Gümnaasiumi lõpetamise järel ei ole paljudel kohta kõrgkoolis, ega elukutset.

Haridusametnikud on väitnud, et Eestis on liiga palju kutsekooli, nii mõnedki neist ei vastavat tänapäeva nõuetele. Haridusministeeriumi korraldusel peatatakse uute õpilaste vastuvõtt neljas kutsekoolis.

Lapsest räägitakse liiga vähe

Klaassen kinnitas, et ühtki kooli ei suleta enne, kui pole maakondadega kõike läbi arutatud. Paljud maakutsekoolid on paratamatult ühtlasi kohalikud sotsiaalobjektid.

"Haridusministeerium on seisukohal, et raha ei saa maksta koolile, kus pole õpilasi. Kui õpilasi aga jätkub, tuleb vaadata, kuidas edasi töötada," ütles Klaassen. "Näiteks kui hooned on liiga suured, tuleb ehk midagi käest anda." Ministeerium üksi ei suuda pealinnast neid probleeme lahendada. Iga kool peab ise mõtlema, mis saab edasi, rõhutas haridusminister.

Klaassen on veendunud, et lõppude lõpuks otsustab kutseõppeasutuse saatuse turg – õpilane on piisavalt tark, et valida kool, kust ta saab prima hariduse.

"Haridusprobleeme tõstatatakse kooli- ja õpetajakeskelt, aga lapsest räägitakse väga vähe," on Klaassenile vastuvõetamatu. "Ka õpetaja ei kõnele õpilasest, vaid oma palgast, puhkusest ja täiendkoolitusest. See on minu jaoks natuke solvav."

PILLE LIIMAL